

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิชุมชน ในหมวด 3 ส่วนที่ 12 มาตรา 66 ว่า บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นหรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา 67 ว่า สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครองส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติ และต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพหรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามความเหมาะสม ส่วนที่ 8 แนวนโยบายด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มาตรา 85 (4) ว่า จัดให้มีแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและทรัพยากรธรรมชาติอื่นอย่างเป็นระบบและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ทั้งต้องให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล (สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2550)

นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 4 ระบุไว้ว่า “การศึกษา” หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และในวรรคสาม “การศึกษาตลอดชีวิต” หมายความว่า การศึกษาเกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย และมาตรา 6 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550)

ในมาตรา 7 กล่าวว่า ในกระบวนการเรียนรู้ ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ และหน้าที่ เสรีภาพความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้ง ส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้ อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเอง อย่างต่อเนื่องโดยการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรม ให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จาก ประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักการดังนี้ (1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (3) การพัฒนาสาระและกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานปฏิรูป การศึกษา, 2545) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำวิชาความรู้จากสถาบันการศึกษาไปปรับใช้ ในท้องถิ่น หรือเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อการศึกษา ส่วนกิจกรรม นอกหลักสูตรนั้น หน่วยงานการศึกษาและองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนต่างก็จัดกัน เป็นการสนองนโยบายการศึกษาตลอดชีวิตและการศึกษาเพื่อปวงชน ลักษณะของกิจกรรมก็เป็น การจัดเพื่อการศึกษาในท้องถิ่นนั้น ส่วนเนื้อหาและรูปแบบของกิจกรรมก็มีหลากหลายเป็นไปตาม จุดประสงค์และปรัชญาการศึกษาแต่ละองค์กรยึดเป็นสำคัญ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนา คนไทยให้มีจิตสำนึกต่อแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติเป็นจุดเน้นสำคัญอีกส่วนหนึ่งที่จะตอบสนอง การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงของผู้เรียน การท่องเที่ยวจัดได้ว่า เป็นการศึกษาหาความรู้ อีกด้านหนึ่งที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง

การจัดการท่องเที่ยวของจังหวัดแม่ฮ่องสอนซึ่งเป็นจังหวัดที่มีชื่อเสียงในเรื่อง แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยวไว้ใน ประเด็นยุทธศาสตร์ ข้อที่ 2 คือ ยุทธศาสตร์ปรับตัวเพื่อเพิ่มมูลค่าฐานเศรษฐกิจเดิม ด้านहतถอุตสาหกรรม ด้านการท่องเที่ยว และด้านการเกษตร และข้อ 3 ยุทธศาสตร์การพัฒนา ที่ยั่งยืน เพื่อสนับสนุนทั้งฐานเศรษฐกิจเดิมและเศรษฐกิจใหม่ให้ยั่งยืน ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านทรัพยากรมนุษย์ ด้านวัฒนธรรม และด้านความมั่นคงปลอดภัย จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีนโยบาย สนับสนุนการจัดการท่องเที่ยวไปยังอำเภอต่างๆ ของจังหวัด โดยมุ่งหวังให้เกิดการพัฒนา การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในทุกพื้นที่ซึ่งทุกหน่วยงานในแต่ละอำเภอได้กำหนดนโยบายส่วนนี้ไว้ใน

แผนพัฒนาของตนเอง (กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร, สำนักงานจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2550)

อำเภอแม่ลาน้อย เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่มีนโยบายสนับสนุนเกี่ยวกับการท่องเที่ยว โดยองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาน้อยได้กำหนดไว้ในนโยบาย ข้อที่ 4 คือ ส่งเสริมฟื้นฟู ดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนควบคู่กับวิถีชีวิตชุมชน ส่งเสริมการจัดการขยะและสิ่งปฏิกูล โดยนำทรัพยากรมาใช้อย่างคุ้มค่า และข้อที่ 5 คือส่งเสริมเศรษฐกิจในชุมชนให้มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อนำรายได้มาพัฒนาท้องถิ่น นอกจากนี้ ยังได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ข้อที่ 5 โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้คือ (1) เพื่อให้มีการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกับระบบนิเวศและให้มีการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีชีวิตชุมชน โดยทุกภาคมีส่วนร่วม (2) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม รวมทั้งลดความขัดแย้งอันเนื่องมาจากการดำเนินกิจกรรมการพัฒนา (3) เพื่อรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้ชุมชนมีความน่าอยู่ ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยมีแนวทางการพัฒนา คือ เน้นการพัฒนาซึ่งครอบคลุมกิจกรรมที่เกี่ยวกับการบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้เกิดความน่าอยู่และมีความยั่งยืน และข้อ 7 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการท่องเที่ยว มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีอยู่เดิมให้สวยงามและยั่งยืน ปรับปรุงเส้นทางและจัดหาสาธารณูปโภค จัดทำและประชาสัมพันธ์ข้อมูลการท่องเที่ยว โดยมีแนวทางการพัฒนา คือ ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาน้อย, 2550)

แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติสำคัญแห่งหนึ่งของอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน คือ ถ้ำแก้วโกมล นับได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติแหล่งใหม่ที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเป็นอันมาก องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาน้อย อำเภอแม่ลาน้อย ได้จัดให้มีการปรับสภาพภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยวถ้ำแก้วโกมลและวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวโดยรณรงค์เพื่อสร้างจิตสำนึกประสานงานและเตรียมความพร้อมของชุมชน ประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และเชิงนิเวศน์ และเนื่องจากถ้ำแก้วโกมลมีลักษณะเป็นถ้ำลึกแร่แคลไซต์ ซึ่งถ้ำในลักษณะนี้มีเพียง 3 แห่งทั่วโลก โดยถ้ำแก้วโกมลแห่งนี้ถูกค้นพบเป็นแหล่งที่ 2 ของโลก มีแหล่งที่ตั้งอยู่ในวนอุทยานถ้ำแก้วโกมล ตำบลแม่ลาน้อย อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ยวมฝั่งซ้าย

เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรณีวิทยาที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดแม่ฮ่องสอน จากข้อมูลพื้นฐานของวนอุทยานแก้วโกมล พบว่า มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาชมถ้ำเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูกาลท่องเที่ยวระหว่างเดือนตุลาคมถึงเดือนมกราคม ทำให้ไม่สามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากไม่มีมัคคุเทศก์ที่จะให้บริการนำชมถ้ำได้อย่างเพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว ดังนั้นการส่งเสริมให้เยาวชนในท้องถิ่นได้มีความรู้และสามารถนำเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตนเองได้ นับได้ว่า เป็นการปลูกสร้างจิตสำนึก รักและหวงแหนทรัพยากรของท้องถิ่นของตนเองและส่งเสริมให้เกิดคุณลักษณะจิตอาสาในการทำงาน เพื่อชุมชนอีกทางหนึ่ง (ประยูร ทองศิริกุล, 2550)

เพื่อให้สอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แผนยุทธศาสตร์ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน นโยบายและแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาน้อย อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ความต้องการของวนอุทยานแก้วโกมล และเพื่อเป็นการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างชุมชนในท้องถิ่นกับโรงเรียนดังที่กล่าวมา คณะผู้ศึกษาค้นคว้าจึงมีความประสงค์จะพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้ำแก้วโกมล” เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและความสำคัญทางธรณีวิทยาของถ้ำแก้วโกมลที่มีอยู่ในชุมชนของตนเอง เกิดความภาคภูมิใจ ความรัก ความผูกพันและหวงแหนแหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติ ตลอดจนร่วมปลูกฝังให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีจิตอาสา เข้ามามีส่วนร่วมในการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน ใช้แหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติดังกล่าวเป็นแหล่งข้อมูลเพื่อการศึกษา อีกทั้งยังเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยส่งเสริมให้มีมัคคุเทศก์อาสาที่มีคุณภาพจากเยาวชนในท้องถิ่น เพื่อให้สามารถนำความรู้และประสบการณ์จากการฝึกอบรมและการฝึกปฏิบัติไปใช้ได้จริงโดยเข้าร่วมโครงการตามหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้ำแก้วโกมล ”

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คณะผู้ศึกษาค้นคว้าได้กำหนดจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้ำแก้วโกมล”
2. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้ำแก้วโกมล”
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้ำแก้วโกมล”

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ได้หลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล” ที่มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ในอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแนวการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ทำให้นักเรียนที่ได้รับการฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล” มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในท้องถิ่นของตนเอง มีทักษะการปฏิบัติงานมัคคุเทศก์ที่ดีเพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพในด้านการบริการการท่องเที่ยวต่อไป

3. ทำให้นักเรียนที่ได้รับการฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล” เกิดคุณลักษณะ “จิตอาสา” ในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมในเรื่องอื่นๆ ต่อไป

4. ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนกับโรงเรียนในการให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของท้องถิ่นและในด้านอื่นๆ ต่อไป

5. เป็นแนวทางในการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมอื่นๆ กับกลุ่มสนใจอื่นๆ ต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีขอบเขตของการศึกษาค้นคว้าตามขั้นตอนกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) 3 ขั้นตอน โดยกำหนดขอบเขตในแต่ละขั้นตอนออกเป็น 3 ด้าน คือ ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ขอบเขตด้านเนื้อหา ขอบเขตด้านตัวแปรซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล”

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

1. ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน ความต้องการของชุมชน และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของชุมชน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรจำนวน 3 ท่าน

2. ผู้เชี่ยวชาญ เป็นผู้ตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตร และเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จำนวน 5 ท่าน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่

1. หลักสูตร ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ โครงสร้างของหลักสูตร แนวการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรมและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และเกณฑ์การผ่านหลักสูตร

2. เอกสารประกอบหลักสูตร ประกอบด้วย

- คู่มือผู้ให้การฝึกอบรม ซึ่งเป็นเอกสารที่นำไปใช้ในการจัดฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล” ประกอบด้วยคำชี้แจงสำหรับผู้ให้การฝึกอบรม จุดประสงค์ของการจัดทำคู่มือผู้ให้การฝึกอบรม ตารางการฝึกอบรม แผนการฝึกอบรมจำนวน 7 แผน แต่ละแผนประกอบด้วยสาระสำคัญ จุดประสงค์ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรมและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และแบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล” และแบบประเมินคุณลักษณะ “จิตอาสา”

- คู่มือผู้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งเป็นเอกสารที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมใช้ประกอบการเรียนรู้และการปฏิบัติกิจกรรมฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล” ประกอบด้วย คำชี้แจงสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรม จุดประสงค์ของการจัดทำคู่มือผู้เข้ารับการฝึกอบรม ตารางการฝึกอบรม แบบทดสอบความรู้พื้นฐาน ใบความรู้ และใบงาน

ขอบเขตด้านตัวแปร

ความคิดเห็นที่มีต่อความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม และเอกสารประกอบหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล”

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล”

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ประชากร ได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550
 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 21 อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 20 คน
 ซึ่งเป็นนักเรียนที่สนใจสมัครเข้าร่วมกิจกรรมชุมนุมมัคคุเทศก์อาสา

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาประกอบด้วย 2 ส่วนคือ เนื้อหาการฝึกอบรมภาคทฤษฎีและเนื้อหา การฝึกอบรมภาคปฏิบัติ ใช้เวลาในการทดลองทั้งหมด 24 ชั่วโมง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เนื้อหาการฝึกอบรมภาคทฤษฎี ประกอบด้วยเนื้อหาสาระสำคัญจำนวน 5 แผนการฝึกอบรม ได้แก่
 - 1.1 แผนการฝึกอบรมที่ 1 มัคคุเทศก์อาสา
 - 1.2 แผนการฝึกอบรมที่ 2 รัชชูปการธรรมชาติ
 - 1.3 แผนการฝึกอบรมที่ 3 ศิลาสัญจร
 - 1.4 แผนการฝึกอบรมที่ 4 นครสามหมอก
 - 1.5 แผนการฝึกอบรมที่ 5 ถ้าแก้วโกมล
2. เนื้อหาการฝึกอบรมภาคปฏิบัติ ประกอบด้วยเนื้อหาสำคัญดังนี้
 - 2.1 แผนการฝึกอบรมที่ 6 มัคคุเทศก์อาสาภาคสนาม 1 โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกการนำชมถ้าแก้วโกมล ณ สถานที่อบรมและสถานที่จริง กับคณะผู้ให้การฝึกอบรม
 - 2.2 แผนการฝึกอบรมที่ 7 มัคคุเทศก์อาสาภาคสนาม 2 โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมปฏิบัติการนำชมถ้าแก้วโกมล ณ สถานที่จริง กับนักท่องเที่ยวจริง

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การเรียนโดยใช้หลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล”

ตัวแปรตาม ได้แก่ 1. ทักษะการปฏิบัติงานมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล”

2. คุณลักษณะ “จิตอาสา”

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล”

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 21 อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 20 คน ซึ่งเป็นนักเรียนที่สนใจสมัครเข้าร่วมกิจกรรมชุมนุมมัคคุเทศก์อาสา

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล” เป็นการศึกษาความพึงพอใจในด้านเนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรมและแหล่งเรียนรู้ ระยะเวลาการฝึกอบรม สถานที่จัดฝึกอบรม กิจกรรมการฝึกอบรมและผู้ให้การฝึกอบรม

ขอบเขตด้านตัวแปร

ความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล”

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **หลักสูตรฝึกอบรม** หมายถึง เอกสารที่คณะผู้ศึกษาค้นคว้าจัดทำขึ้นเพื่อฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล” โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ โครงสร้างของหลักสูตร แนวการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรมและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และเกณฑ์การผ่านหลักสูตร

2. **การสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล”** หมายถึง กระบวนการสร้างหลักสูตร โดยเริ่มตั้งแต่การศึกษาวិเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การร่างหลักสูตร การตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ การทดลองใช้ และการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตร

3. หลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล” หมายถึง เอกสารที่คณะผู้ศึกษาค้นคว้าจัดทำขึ้นซึ่งประกอบด้วย หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร

3.1 หลักสูตร ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ โครงสร้างของหลักสูตร แนวการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรมและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และเกณฑ์การผ่านหลักสูตร

3.2 เอกสารประกอบหลักสูตร ประกอบด้วย

- **คู่มือผู้ให้การฝึกอบรม** หมายถึง เอกสารที่นำไปใช้ในการจัดฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล” ซึ่งประกอบด้วยคำชี้แจงสำหรับผู้ให้การฝึกอบรม จุดประสงค์ของการจัดทำคู่มือผู้ให้การฝึกอบรม ตารางการฝึกอบรม แผนการฝึกอบรมจำนวน 7 แผน แต่ละแผนประกอบด้วยสาระสำคัญ จุดประสงค์ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรมและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และแบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล” และแบบประเมินคุณลักษณะ “จิตอาสา”

- **คู่มือผู้เข้ารับการฝึกอบรม** หมายถึง เอกสารที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมใช้ประกอบการเรียนรู้และการปฏิบัติกิจกรรมฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล” ประกอบด้วยคำชี้แจงสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรม จุดประสงค์ของการจัดทำคู่มือผู้เข้ารับการฝึกอบรม ตารางการฝึกอบรม แบบทดสอบความรู้พื้นฐาน ใบความรู้ และใบงาน

4. ทักษะการปฏิบัติงาน หมายถึง ความชำนาญในการปฏิบัติงานมัคคุเทศก์ ประกอบด้วยทักษะการปฏิบัติงานในหน้าที่มัคคุเทศก์ บุคลิกภาพและท่าทาง ทักษะในการพูด สื่อสาร และความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งวัดได้จากแบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานมัคคุเทศก์อาสา ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rubrics) ที่คณะผู้ศึกษาค้นคว้าจัดทำขึ้น

5. จิตอาสา หมายถึง คุณลักษณะของมัคคุเทศก์อาสา ประกอบด้วยการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม การสร้างความสุขให้ผู้อื่น มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจ การไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น และการไม่มุ่งหวังผลตอบแทน วัดได้จากแบบประเมินคุณลักษณะ “จิตอาสา” ที่คณะผู้ศึกษาค้นคว้าจัดทำขึ้น มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rubrics)

6. ความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล” หมายถึง การประเมินความรู้สึกและความคิดเห็นของมัคคุเทศก์อาสาที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล” สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่คณะผู้ศึกษาค้นคว้าจัดทำขึ้น